

Fredsförhandlingar med en terroristorganisation: faktorer som kan påverka hållbarheten av ett fredsavtal

En komparativ fallstudie över tid av fredsförhandlingarna
mellan den colombianska staten och Fuerzas Armadas
Revolucionarias de Colombia (FARC)

Abstract

Denna uppsats är en komparativ fallstudie av två fredsförhandlingar mellan den colombianska staten och terroristorganisationen *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia* (FARC). Mer specifikt definierar studien FARC som en gisslantagande terroristorganisation, enligt Zartmans definition. Uppsatsen utgår ifrån en modifierad analysmodell med variablerna, aktör, kontext och process. Analysmodellen är skapad utifrån Jacob Bercovitch och Richard Jackson, samt William Zartmans två olika teorier om fredsförhandlingar. Den första fredsförhandlingen ägde rum mellan år 1998-2002 och den andra under år 2012-2016. Båda förhandlingarna resulterade i fredsavtal men med två olika utfall, ett som bröts, och ett som håller än idag. Studien kommer att jämföra dessa två utfall och undersöka hur fredsförhandlingarna skiljer sig åt. Detta för att bidra till forskningen kring hur fredsförhandlingar med terroristorganisationer kan påverka hållbarheten av fredsavtal.

Nyckelord: Colombia, FARC, fredsförhandlingar, fredsavtal, terrorism
Antal ord: 7213

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Teori	2
2.1 Tidigare forskning	2
2.2 Teoretiskt ramverk.....	2
2.3 Operationalisering.....	3
3. Forskningsdesign	5
3.1 Metod och material	5
3.2 Val av fall	5
3.3 Definitioner	6
4. Fallstudier	7
4.1 Fredsförhandling 1: 1998-2002	7
4.1.1 Aktörer	7
4.1.2 Kontext	8
4.1.3 Process	10
4.2 Fredsförhandling 2: 2012-2016	11
4.2.1 Aktörer	11
4.2.2 Kontext	12
4.2.3 Process	13
5. Analys	15
5.1 Aktörer	15
5.2 Kontext	17
5.3 Process	18
6. Diskussion	20
7. Källförteckning	21

1. Inledning

Fredsavtalet som skrevs under den 25 augusti 2016 mellan den colombianska staten och *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia* (FARC) avslutade Colombias 50-åriga inbördeskrig (Globalis 2016). Efter flertalet tidigare fredsförhandlingar med terroristorganisationen FARC är det först idag, januari 2018, som fredsförhandlingar lett fram till ett fredsavtal som varat i över ett år. Detta till skillnad från det första fredsavtalet som endast höll i cirka en månad (Pettersson & Engström 2016; Arsenault 2017; Bustamante-Reyes 2017).

Syftet med denna uppsats är att bidra till forskningen kring hur fredsförhandlingar med terroristorganisationer kan påverka hållbarheten av fredsavtal. Det senaste årtionden har fredsförhandlingar mellan stater och terroristorganisationer ökat. Kunskap och forskning kring utformningen av dessa fredsförhandlingar är dessvärre begränsat, vilket kan vara en bidragande faktor till att flertalet förhandlingar med terroristorganisationer misslyckat.

Uppsatsens frågeställning lyder: *Varför resulterade fredsförhandlingarna 2012-2016 mellan den colombianska staten och FARC till ett mer hållbart fredsavtal än fredsförhandlingarna 1998-2002?*

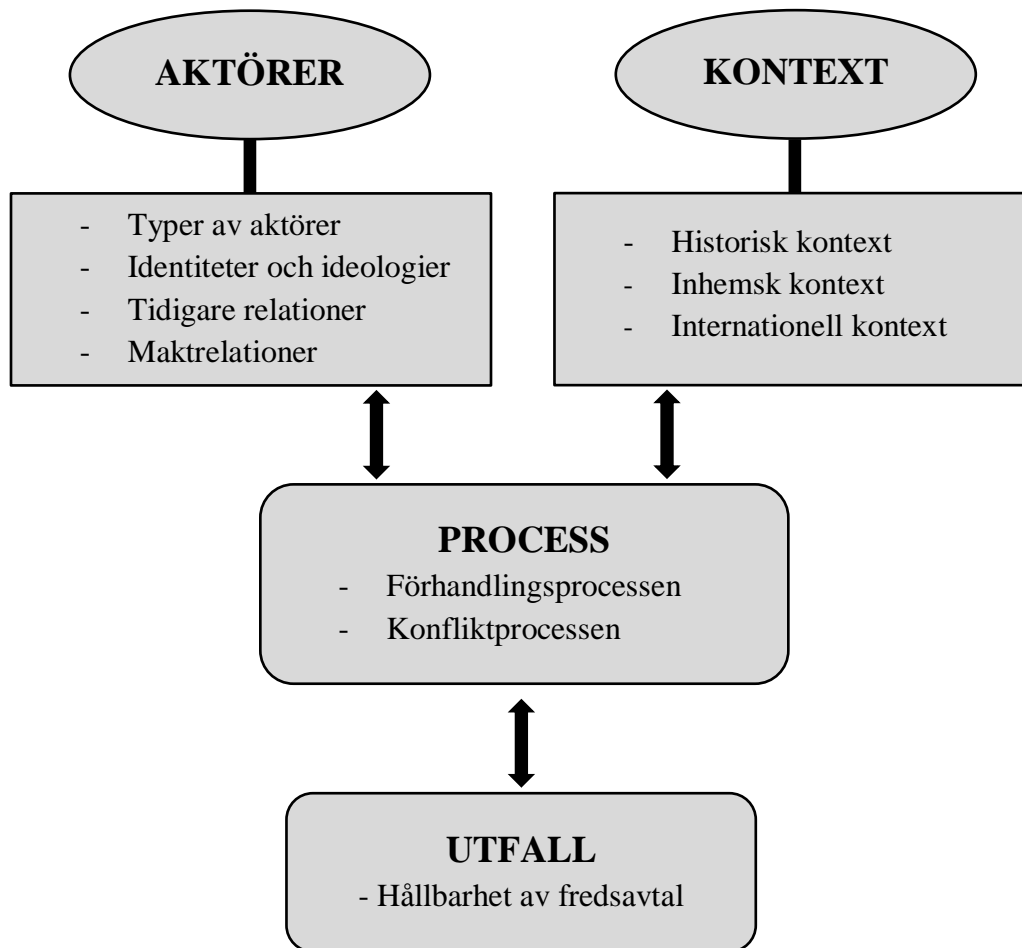
2. Teori

2.1 Tidigare forskning

Det finns en del tidigare forskning kring förhandlingarna mellan Colombias regering och FARC. Bland annat har Anna-Karina Bayer (2013), Nazih Richani (2004) och Andrei Gomez-Suarez & Jonathan Newman (2013) skrivit om fredsförhandlingarna men med andra infallsvinklar än denna uppsats. Infallsvinklar med fokus på enbart tredje parts involvering samt även fokus på enbart fredsförhandlingarna mellan 1998-2002 och vad man har dragit för lärdom av dessa. De flesta artiklarna som har publicerats om förhandlingarna är författade innan det senaste fredsavtalet skrevs under 2016, vilket gör att denna uppsats skiljer sig åt då den på så sätt kan jämföra hela processen av de två fredsförhandlingarna.

2.2 Teoretiskt ramverk

Uppsatsen utgår ifrån en analysmodell som är en modifierad sammansättning av två teorier. Analysmodellen inkluderar två aspekter från Jacob Bercovitch och Richard Jacksons teori av förhandling – aktörer och kontext. En aspekt har tagits bort, konflikt, eftersom denna variabel är mer lämpad för en jämförelse av två olika konflikter vilket inte är applicerbart i denna uppsats. Modellen inkluderar även William Zartmans aspekt, processen av fredsförhandlingar, som även inkluderar konfliktprocessen och därmed kompletterar den borttagna aspekten från Bercovitch och Jackson (Bercovitch & Jackson 2009, s. 21-23; Zartman 2009, s. 329-333). Vidare specificeras utfallet av fredsförhandlingarna som hållbarhet av fredsavtal. Det är en variabel som är relativt enkel att definiera och mäta. Analysmodellen på nästkommande sida är den slutgiltiga modifieringen:

Figur 1: Analysmodell för fredsförhandlingar. Modifierad version av Jacob Bercovitch & Richard Jackson, och William Zartman (Bercovitch & Jackson 2009, s. 21-23; Zartman 2009, s. 329-333).

Anledningen till kombinationen av de två teorierna är för att Bercovitch och Jackson har bra utgångspunkter i variablerna, aktör och kontext, medan Zartman konkretiserar processen som en egen variabel. Genom att sätta samman dessa variabler kan vår analysmodell se till flertalet faktorer som påverkar förhandlingarna, samt aspekternas inverkan på varandra och därav kan analysmodellen ge en bra helhetsbild över fredsförhandlingar.

2.3 Operationalisering

Den oberoende variabeln, *form av fredsförhandling*, kommer analyseras genom analysmodellen. Variablerna som kommer att analyseras är aktörer, kontext och process. Punkterna under dessa variabler i analysmodellen är de aspekter som specifikt kommer beröras (Figur 1). Aspekten konfliktprocessen kommer i

uppsatsen diskuteras genom konfliktintensiteten och mätas genom antal döda per år. Maktrelationerna kommer att diskuteras kopplat till politisk och militär makt.

Den beroende variabeln, *hållbarhet av fredsavtal* kommer mätas utefter hur länge fredsavtalen hållit. Eftersom de båda fredsförhandlingarna resulterade i undertecknade fredsavtal men som varat olika lång tid.

3. Forskningsdesign

3.1 Metod och material

Uppsatsen är en komparativ fallstudie över tid av två förhandlingar mellan den colombianska staten och FARC. Början av förhandlingarna utgår från när båda primärparterna visar ett intresse för att påbörja fredsförhandlingarna. En avslutad förhandling är när fredsavtalet skrivits under och godkänts. Detta blir således tidsramen för de två olika förhandlingarna. Vidare ligger fokus på elitnivån inom förhandlingarna på grund av begränsat utrymme, även om mellan- och gräsrotsnivån också varit viktiga i fredsförhandlingar.

I uppsatsen jämförs dessa två fredsförhandlingar:

1. Fredsförhandling 1: 1998-2002, brutet fredsavtal.
2. Fredsförhandling 2: 2012-2016, bestående fredsavtal.

Uppsatsen är baserad på sekundärmaterial som vetenskapliga böcker och artiklar. Vedertagna elektroniska källor används också i brist på vetenskaplig artiklar då det senaste fredsavtalet är relativt nytt. Dels används hemsidor som Globalis, Säkerhetspolitik och Chatham House, men även olika tidningar och nyhetssidor däribland Reuters, The Guardian och SBS News. En rapport från Congressional Research Service inkluderas också.

3.2 Val av fall

Colombia har valts som fallstudie eftersom det senaste fredsavtalet med FARC fortfarande är relativt nytt och utforskat inom freds- och konflikt forskningen. Uppsatsen fokuserar på fredsavtalen som skrevs under 2002 och 2016, eftersom de har två olika utfall. Ett fredsavtal som bröts och ett som håller än idag (Pettersson & Engström 2016; Arsenault 2017; Bustamante-Reyes 2017). Fallstudien inkluderar flertalet konstanta variabler som geografiskt läge, tid och samma primäraktörer. Dessa konstanta variabler möjliggör att andra aspekter inte påverkar utfallet, utan att själva fredsförhandlingarna är en variabel som har stor inverkan på utfallet då det är den variabel som förändras mellan de två fallen

medans många andra variabler har varit konstanta. Dessa två fall har även valts då de utspelar sig efter Kalla krigets slut. Detta är en viktig avgränsning då det skalar bort många politiska variabler som annars skulle kunna påverkat fredsförhandlingarna. Flertalet förhandlingar har gjordes även innan de första fredsavtalet och mellan de två fredsavtalen, men då de inte resulterade i något fredsavtal belyser uppsatsen inte dessa förhandlingar (Angelo 2017, s. 137; Globalis 2016; Pettersson & Engström 2016).

3.3 Definitioner

FARC definieras i uppsatsen som en terroristorganisation. Detta utifrån FNs och US State Departments definition av terrorism - ”Politically motivated violence that intentionally targets civilians and non-combatants” (Neumann 2009, s. 7). Flertalet europeiska länder, USA och Colombia har även med FARC på sin lista över terroristorganisationer (EU 2017; U.S. Department of State 2017; Pettersson & Engström 2016). Ytterligare en faktor som stödjer att definiera FARC som en terroristorganisation är att FARC över tid påvisat flertalet attribut som gör att de mer liknar en terroristorganisation än vad de gjorde ursprungligen. Detta då FARC:s ideologiska motivation minskade efter Sovjetunionens fall samt att de i större utsträckning använder sig utav metoder som kidnappningar, mord och massiva övergrepp mot civila vilket klassificeras av bland annat EU som terroristhandlingar (Orrenius 2002, s. 14; Pettersson & Engström 2016). FARC definieras i uppsatsen även som en gisslantagande terroristorganisation utefter William Zartmans definition av gisslantagande terrorister och självmordsterrorister. Gisslantagande terroristorganisationer definieras genom att de är mer benägna att utföra kidnappningar som metod och att de är villiga att förhandla. Detta till skillnad från självmordsterrorister som är benägna att dö för sin agenda och som enligt Zartman då inte går att förhandla med (Zartman 2007, s. 245-256). Denna studies resultat kan därmed bli applicerbart på andra terroristorganisationer som också faller under kategorin gisslantagande terrorister och som påvisar likheter med FARC som organisation.

4. Fallstudier

4.1 Fredsförhandling 1: 1998-2002

Fredsförhandlingarna mellan den colombianska staten och FARC 1998-2002 påbörjades efter en initiering av tredje parts aktörer, vilket gjorde att ingen av primärparterna var förberedda inför förhandlingarna. President Andrés Pastrana Arango, 1998-2002, vann till stor del sin valkampanj på grund av den officiella viljan att skapa fred med FARC. När fredsförhandlingarna väl påbörjades visade det sig dock att de fortgick mer på grund av underliggande politiska, militära och legitimerande syften. Man hävdade att fredsförhandlingarna var förlorade innan de ens började. Trots dessa underliggande syften och bristande tro på förhandlingarna undertecknades ett fredsavtal 2002, dessvärre höll det bara i cirka en månad innan konflikten blossade upp igen och avtalet bröts (Richani, 2004; Gomez-Suarez & Newman 2013, s. 825; Bayer 2013, s. 71-72; Pettersson, & Engström 2016; Arsenault 2017).

4.1.1 Aktörer

Den ena primäraktören var den colombianska staten med den dåvarande presidenten Pastrana, som tillhörde det konservativa partiet. Valencia Ochoa och Victor G. Ricardo var den colombianska ledningens huvudförhandlare. Den andra primäraktören var FARC med ledaren och grundaren Manuela Marulanda Vélez som huvudaktör. Redan som ung började Marulanda strida mot den politiska högern tillsammans med flertalet beväpnade grupper som senare bildade FARC. FARC är en terroristorganisation med politiska vänsterideologier som stöttar omfördelningen av resurser från de rika till de fattiga inom Colombias befolkning. De ställer sig också emot påverkan från internationella multiföretag, framförallt från USA. FARC som gisslantagande terroristorganisation har utfört många våldshandlingar som bombningar, mord, kapningar, kidnappningar och andra attacker mot flertalet politiska och ekonomiska mål i Colombia. Terroristorganisationens verksamheter finansierar till största del utav illegal narkotikahandel. De har även fått visst stöd från andra paramilitära grupper och från Kubas regering. Under fredsförhandlingarna var FARC även inkluderat i ett legitimerat politisk parti i Colombia vid namn Unión Patriótica (UP). Partiet bildades 1985, men upphörde 2002 efter att flertalet utav dess partimedlemmar

hade blivit mördade av den extrema högern (Richani 2004; Britannica 1 2017; Britannica 2 2017; Britannica 3 2017).

Utöver dessa primärparter fanns det stater som var involverade som tredje part; Frankrike, Schweiz, Norge, Kuba, Mexiko, Venezuela, Kanada, Tyskland och Spanien. Dessa tredje parter hade olika politiska ideologier och intressen som skapade skiljelinjer i förhandlingarna. Kuba och Venezuela förespråkade reformer kopplat till ett mer socialistiskt system. Venezuela förespråkade även tillsammans med Mexiko ett mer säkerhetsbaserat tillvägagångssätt. Andra stater ville inkludera fler liberala reformer för att öka åtkomsten till den colombianska marknaden. Endast Norge, Schweiz och Tyskland förespråkade Colombias intressen över sina egna. Vidare var även EU involverat, fast mer indirekt, i form av ekonomiskt stöd. USA var också indirekt involverade i förhandlingarna, genom ekonomiskt och militärt stöd (Bayer 2013, s. 71-74; Richani 2004).

Jan Egeland och hans efterträdare James Lemoyne var medlare i fredsförhandlingarna och var tillsatta av FN. Egeland hade i början en oklar position som medlare, men över tid erhöll han en mer direkt roll i fredsförhandlingarna. Hans skickliga agerande bidrog till ett bra samarbete mellan primärparterna under förhandlingarna. Lemoyne, som ersatte Egeland, tillsattes den 13 november 2001 överskred däremot sitt mandat, eftersom FN genom sitt minskade stöd under denna period lämnade Lemoyne utan klara instruktioner och oklart mandat över förhandlingsprocessen (Bayer 2013, s. 71-74; Richani 2004; González Posso 2004, s. 50).

Maktrelationerna mellan de två konfliktparterna var under början av förhandlingarna relativt symmetriska i jämförelse med tidigare förhållanden. FARC utökade sin militära kapacitet med flera tusen soldater under förhandlingsprocessen, medan regeringen hade i ett tidigare skede 1996-1998 förlorat stora militära förluster på grund av strider med FARC. De politiska maktrelationerna var också till viss mån likvärdiga då FARC var inkluderat i det politiska partiet UP, därmed hade båda primärparterna politisk makt. I ett senare skede blev de militära maktrelationerna dock mer asymmetriska då Colombias regering fick stort militärt stöd från USA. De politiska maktrelationerna blev även mer asymmetriska när UP upphörde 2002 (Richani 2004; Colombia Reports 2016; Bayer 2013, s. 72; Britannica 2 2017).

4.1.2 Kontext

Den historiska kontexten omfattar en period då konflikten mellan FARC och regeringen eskalerade. Från 1996 hade FARC vunnit flertalet viktiga militära segrar och ökat sin militära förmåga. Ytterligare en intressant historisk aspekt är de politiskt högerorienterade paramilitära grupperna som uppkom under 1980-talet. 1997 bildade dessa grupper Autodefensas Unidas de Colombia (AUC) för att bekämpa den politiska vänstern. AUC ansåg sig vara beskyddare av staten och

statssystemet, samt fick stöd från regeringsstyrkorna och delar av den politiska ledningen. Detta gjorde att det fanns våldsamma motsättningar mellan den politiska högern och vänstern inför och under tiden av förhandlingarna. 2003 avrustade AUC och upphörde som paramilitär grupp (Globalis 2016).

Den inhemska kontexten belyser två viktiga punkter, dels presidentvalskampanjen och dels vart förhandlingarna ägde rum. Under presidentvalskampanjen tog tredje part, med stöd från FN, fram en deklaration som de bad alla presidentkandidater att skriva under. Denna deklaration innebar att oavsett vem som vann presidentvalet skulle personen i fråga ingå fredsförhandlingar med FARC. Pastrana var en utav två kandidater som inte skrev under denna deklaration, vilket visade på en ovilja vid denna tidpunkt att ingå fredsförhandlingar. Pastrana insåg dock senare att hans möjligheter att vinna valkampanjen var större om han förespråkade fredsförhandlingar med FARC, vilket resulterade i ett möte mellan Pastrana och FARC ledaren Marulanda. Mycket tyder på att uppvisandet av detta nya intresse och det officiella mötet med FARC hjälpte honom vinna presidentvalet. När fredsförhandlingarna väl påbörjades valde de att hålla förhandlingarna i en demilitariserad zon i Colombia efter FARC:s efterfrågan. FARC använde denna zon, utan regeringens kännedom, för att bygga upp sin militära förmåga och öka sin kokainproduktion (Beittel 2015, s. 15; González Posso 2004, s. 40; Richani 2004).

Inom den internationella kontexten har USA en betydande roll. Majoriteten av olagliga droger som importerar in i USA kommer från Colombia därav introducerades år 2000 'Plan Colombia', vilket var ett antidroginitiativ från både USAs och Colombias sida. 'Plan Colombia' introducerades vid denna tidpunkt då USA hade belägg för att FARC eventuellt skulle öka narkotikahandeln. USA kritiserade Pastranas regering för att vara medgörliga gentemot FARC och menade att Colombia skulle förlora stödet från USA om de inte gick med på att implementera denna plan. Colombia gick med på att implementera planen och fick därmed ekonomisk och militärt stöd från USA för att minska den illegala droghandeln. Redan 1997 hade USA stämplat FARC som en terroristorganisation. Dock förändrade 11 september attacken 2001 den militära kontexten i Colombia ytterligare. USA gick från att ha haft en mer defensiv roll i 'Plan Colombia' till en mer offensiv, vilket ökade våldet men hjälpte också regeringen att ta kontroll över flertalet områden och minska FARC:s militära kapacitet. Den generella synen på FARC som organisation förändrades även i den politiska och sociala kontexten då man innan 9/11 refererat till gruppen som banditer, tjuvar och narkotika-gerillor, men efter 9/11 benämndes FARC snarare som terrorister i och med framväxten av 'War on Terror' (Brodzinsky 2016; Richani 2004; González Posso 2004, s. 49-50; Globalis 2016; U.S. Department of State 2017).

4.1.3 Process

Förhandlingarna initierades och förbereddes av tredje part, vilket gjorde att primärparterna inte hade någon klar förhandlingsagenda eller strategi när fredsförhandlingarna påbörjades. En förhandlingsagenda togs sedan fram och involverade 12 punkter och 48 underpunkter som bland annat inkluderade; mänskliga rättigheter, jordbruk, naturresurser, ekonomisk- och social utveckling, rättssystemet, den internationella humanitära rätten (IHL) och omdefiniering av fredsaspekter. Dessa punkter hjälpte att utveckla förhandlingsprocessen och skapa tillit mellan primärparterna, trots sämre inledande förberedelser. Förhandlingsagendan visade sig dock vara exkluderande av viktiga faktorer då fokus låg på att skapa ett "nytt Colombia" innan aspekter som vapenvila, avvapning och omgruppering hanterades. Förhandlingarna var uppbyggda kring onödiga teknikaliteter och var till större del en formalitet för primärparternas egna vinningar kopplat till andra syften än förhandlingarna i sig. Syftet med förhandlingarna från Pastranas sida var att vinna presidentvalet och resterande delar av förhandlingarna var mer en legitimerande uppvisning. Därför hade den colombianska ledningens huvudförhandlare, Ococio och Ricardo, vars politiska karriärer hade gynnats ifall fredsförhandlingar hade resulterat i ett positivt utfall, inte tillräckligt med stöd och mandat från regeringen för att genomföra produktiva förhandlingar. Syftet från FARC:s sida var att erhålla en möjlighet till att utöka sin militära förmåga och status som en legitim krigförande aktör (Bayer 2013, s. 72-74; Richani 2004; González Posso 2004, s. 49).

Under vissa perioder av fredsförhandlingarna var det inbördeskrig i Colombia mellan staten och FARC, eftersom dödsantalet översteg 1000 döda per år. Konfliktintensitet ökade konstant under fredsförhandlingarna, som nådde sin höjd mellan 2001-2002, då antalet döda beräknades till 1829 personer. Under förhandlingarna använde FARC den temporärt demilitariserade zonen för att stärka sin militära kapacitet. När Pastrana fick reda på att FARC hade använt zonen för att öka sin militära förmåga bröt han fredsförhandlingarna. Tredje part lyckades få primäraktörerna att fortsätta förhandla och de fick därefter en större roll i fredsförhandlingarna. Inom förhandlingarna fanns det dock brister kopplat till mandat och instruktioner för både medlarnas, internationella samfundets, och tredje parts aktörer. Det internationella samfundet missuppfattade konfliktens problem, vilket gjorde att de inte använde rätt åtgärder och metoder under förhandlingarna. Deras involvering var även begränsad av Colombias regering och FARC i början av förhandlingarna. I ett senare skede fick de mandat att agera mer direkt när förhandlingarna började gå utför. Med detta fick medlaren Egeland en mer direkt roll i förhandlingarna samt att man involverade en 'international Commission of Accompaniment', en internationell strategi som ger internationella aktörer mandat att se över förhandlingarna och med icke våldsamma medel skydda hotade individer och samhällen under förhandlingsprocesser. Eventuell användning av våld skulle komma att resultera i ett gensvar från det internationella samfundet i form av ekonomiska och

diplomatiska restriktioner. Trots komplikationer mellan primärparterna och tredje part lyckades Lemoyne, övertala regeringen och FARC om att ett avtal var önskvärt trots hans övertramp av mandat och det minskade stödet från FN. Fredsavtalet skrevs under i januari 2002. Avtalet utlovade upphörande av kidnappningar och en vapenvila skulle inledas i april. Vapenvilan blev dock aldrig av då fredsavtalet kollapsade den 21 februari efter att FARC valde att kapa ett flygplan och kidnappa en colombiansk senator. Under denna period skedde flertalet kidnappningar runt om i landet utav FARC. Bland annat kidnappades även den colombianska politikern, Ingrid Betancourt. Tredje part kunde därefter inte få primärparterna att återgå till förhandlingsbordet (UCDP 1 2017; Fjelde 2012, s. 84; Bayer 2013, s. 71-74; Richani 2004; González Posso 2004, s. 49-50; FOR Peace Presence 2017; Pettersson, & Engström 2016; Forero 2002; Arsenault 2017).

4.2 Fredsförhandling 2: 2012-2016

År 2010 valdes Juan Manuel Santos till Colombias president och i november 2012 inledde han förhandlingar med FARC på Havana, Kuba. Det fanns en generell åsikt om att FARC:s intentioner med fredsförhandlingarna var att använda dessa för att omgruppera och eskalera den väpnade konflikten, och inte för att avsluta konflikten och skriva under ett fredsavtal. Trots denna inledande misstro om FARC:s intentioner undertecknades ett fredsavtal efter cirka fem år av förhandlingar. Först undertecknades en överenskommelse om att krigföringen skulle upphöra den 23 juni 2016. Det slutgiltiga fredsavtalet som innebar att FARC skulle lämna ifrån sina vapen skrevs under den 24 augusti 2016, ett fredsavtal som håller än idag (Bustamante-Reyes 2017, s. 14; Chatham House 2015; Gomez-Suarez & Newman 2013, s. 819-820; Colombia Reports 2016).

4.2.1 Aktörer

De primära parterna var den colombianska regeringen med Juan Manuel Santos som president och FARC med Timochenko som ledare och Ivan Marquez som FARC:s förhandlingsledare. Utöver dessa primärparter fanns fyra stater som var inblandade som tredje part; Kuba, Norge, Venezuela, och Chile. FN var involverade indirekt genom att stötta processen med att organisera forum och evenemang runt omkring förhandlingarna. Det fanns tre medlare med i förhandlingarna, Dag Nylander från Norge, Rodolfo Benitez från Kuba och Bernie Anderson från USA. Nylander och Benitez hade en passiv roll och hjälpte mest till med att förhandlingarna gick i rätt riktning. Anderson hade en amerikansk intressebaserad roll och fokuserade på att USAs intressen i regionen inte skulle skadas av förhandlingarna. (Bustamante-Reyes 2017, s. 14; Chatham

House 2015; Gomez-Suarez & Newman 2013, s. 820; Bayer 2013, s. 67-68; SBS News 2016; Colombia Reports 2016).

Santos tillhör det social liberalistiska partiet 'Social Party of National Unity', som han även var med och grundade 2005. Innan han blev vald till president var han minister för utrikeshandel under César Gaviria Trujillo ledning 1991 och Álvaro Uribes försvarsminister fram till 2009. År 1994 var han med i en förhandlingsgrupp som försökte nå ett fredsavtal med FARC. Han var också inblandad som rådgivande under operationen Checkmate, som gick ut på att frigge 15 personer från FARC:s gisslan däribland politikern Ingrid Betancourt. Santos hade följaktligen haft kontakt med FARC innan han blev president (Ray 2017).

En av tredje parterna, Venezuela var politiskt ideologiskt närmare FARC än den colombianska regeringen. Trots detta valde de i början av Santos presidentskap att samarbeta med Colombias regering för att minska FARC:s närvaro i Venezuela. Staten valde att deportera FARC medlemmar, vilket innebar att Venezuela blev en mer neutral part i förhandlingarna då de förbättrade sin relation till den colombianska regeringen samtidigt som de ändå behöll en del av sin relation till FARC. Ytterligare en neutral tredje part var Norge. Vidare var Kuba politiskt ideologiskt nära FARC med sin politiska vänster inriktning, vilket gjorde att FARC hade en tredje part närvarande som mer liknade deras politiska inställning. Chile var mer politiskt höger och representerade därmed den colombianska regeringens intressen. Detta innebar att den ideologiska uppdelningen var balanserad och ingen av de primära parterna hade ett större stöd bakom sig än den andra (Chatham House 2015; Pettersson & Engström 2016; Richani 2012; Bayer 2013, s. 68).

Maktrelationerna mellan de två parterna var mer asymmetriska i jämförelse med tidigare förhållanden, eftersom FARC minskat i kapacitet och styrka både inför och under tiden av förhandlingarna. Under Uribes tid som president 2002-2010 fanns en regeringspolicy för att minska FARC:s militära makt, vilket resulterade i att deras militära makt reducerades. Innan förhandlingarna började avled FARC:s ledare Manuela Marulanda och deras militära ledare Mono Jojoy, vilket resulterade i ett försvagat ledarskap. De politiska maktrelationerna var också mer asymmetriska än tidigare då FARC inte längre var ett legitimt etablerat parti, vilket inte gav dem någon politisk makt (Gomez-Suarez & Newman 2013, s. 820; Colombia Reports 2016; Richani 2012, Britannica 2 2017; Bustamante-Reyes 2017, s. 14).

4.2.2 Kontext

I den historiska- och inhemska kontexten hade FARC många bakslag gällande deras ledarskap. År 2008 avled deras ledare Manuel Marulanda av en hjärtattack. Ersättaren och den nya ledaren för FARC blev Alfonso Cano. År 2010 uppmanade FARC Santos regering om att de ville påbörja fredsförhandlingar. För

att detta skulle ske ställde regeringen ett krav på att FARC måste frige sin gissla. Senare samma år mördades militär ledaren, Mono Jojoy. Året efter släppte FARC många av sina kidnappade personer och förklara det som en fredshandling. Ifall Jojoys död påverkade detta utfall är dock oklart. År 2011 blev sedan Cano mördad, vilket innebar att deras nuvarande ledare Timochenko tog över (Britannica 2 2017; Globalis 2016).

Den internationella kontexten belyser främst valet av förhandlingsplatser. De primära parterna hade flertalet möten under perioden januari till augusti 2012 där de bestämde att Kuba och Norge skulle vara facilitatorer. Havana valdes till värd för förhandlingarna. Innan de officiella förhandlingarna påbörjades träffades de primära parterna i Oslo för förberedande fredssamtal. Chile och Venezuela fick rollerna som observatörer under fredsförhandlingarna (Chatham House 2015; Gomez-Suarez & Newman 2013, s. 819-820; Richani 2012).

4.2.3 Process

Fredsförhandlingarna initierades av primärparterna, innan förhandlingarna påbörjades hade de kommit fram till sex utgångspunkter; landsbygdsreform, legalisering av FARC som ett politiskt parti, vapenvila, bekämpning av illegal narkotikahandel, införa rättvisa för offer, och att se till att dessa punkter implementeras och godkändes. Under förhandlingarna skapade den colombianska staten och FARC subkommittéer som närvarande under förhandlingarna. Kommittéerna diskuterade olika delar såsom vapenvila och återintegrering av FARC i samhället. Den kanske viktigaste subkommittén ur ett historiskt perspektiv var gender subkommittén, som tog emot förslag från kvinno- och HBTQI+ organisationer. Under 2013 kom parterna överens om landsbygdreformen och att FARC återigen skulle bli ett legitimt politiskt parti. I maj 2014 löste de problematiken kring droghandeln. Strax därefter valde FARC att utlysa en ensidig vapenvila fram till den 30 juni 2014 för att inte påverka den andra omgången av presidentvalet. I mitten av december 2014 utlyser FARC ytterligare en ensidig vapenvila, vilket gjorde att våldet minskade. Regeringen attackerade dock en rebellbas i maj 2015 vilket gjorde att FARC bröt vapenvilan och våldet intensifierades. Dock utlystes ytterligare en ny vapenvila i slutet av juli samma år. Konfliktintensiteten under förhandlingarna var därmed konstant till en början för att sedan avta de två sista åren. Under hösten 2015 löste de ytterligare två förhandlingspunkter. Därefter bestämde de att det avslutande datumet för förhandlingarna skulle vara den 23 mars 2016. Då de inte kunde enas till detta förutbestämda datum sköts fredsavtalet upp. Innan de skrev på fredsavtalet hade gender subkommittén försäkrat sig om att fredsavtalet hade ett adekvat gender fokus. I slutskedet kom även regeringen och FARC överens om att ifall de skulle enas om en vapenvila, ville de ha FN:s hjälp genom fredsobservatörer för att lättare kunna implementera vapenvilan. Den 23 juni skrevs en överenskommelse under om eldupphör, FARC:s avvärjning och integrering i samhället. Den 24

augusti skrevs fredsavtalet under, dock behövde Colombias befolkning rösta igenom avtalet innan det kunde godkännas (Bustamante-Reyes 2017, s. 14; Pettersson, & Engström 2016; Colombia Reports 2016, UCDP 1 2017; Chatham House 2015; Krystalli & Theidon 2016; Acosta 2016).

I september 2016 började valkampanjer för om fredsavtalet skulle ratificeras eller inte. Den tidigare presidenten Uribe var en stark företrädare för NEJ-kampanjen. Den 2 oktober 2016 vann NEJ-sidan valet med en knapp majoritet. En anledning till varför folket röstade nej var att de ansåg att FARC medlemmarna inte fick ett tillräckligt högt straff. Avslaget innebar att regeringen och FARC behövde återgå till förhandlingsbordet och ändra om i fredsavtalet. Genus och HBTQI+ perspektivet fick stor uppmärksamhet internationellt och involveringen hyllades. Dock accepterade inte NEJ-sidans kristna företrädare involveringen av HBTQI+ personer, eftersom det frångick den traditionella familjekonstellationen. Det stod dock inget i avtalet om familjebildning, utan det stod att man i försoningsprocesser skulle erkänna att kvinnor och HBTQI+ personer hade varit speciellt utsatt och lidit under konflikten på grund av just sitt kön och sin sexuella läggning. Trots detta lyckades NEJ-sidan efter sina förhandling med FARC och den colombianska staten få mycket av genusperspektivet struket. I det slutgiltiga avtalet som endast lades fram för godkännande av kongressen hade genusperspektivet förtydligats och endast kvinnor, i egenskap av kön, omnämndes som mest utsatta under konflikten och inkluderingen av HBTQI+ personer hade strukits (Colombia Reports 2016; Bustamante-Reyes 2017, s. 14; Löfgren 2016).

5. Analys

Analysen ämnar att jämföra de två fredsförhandlingarna för att genom skillnader och likheter i fallen kunna avgöra vilka faktorer som kan resultera i ett mer hållbart fredsavtal. De tre variablerna, aktör, kontext och process, från analysmodellen kommer att analyseras var för sig.

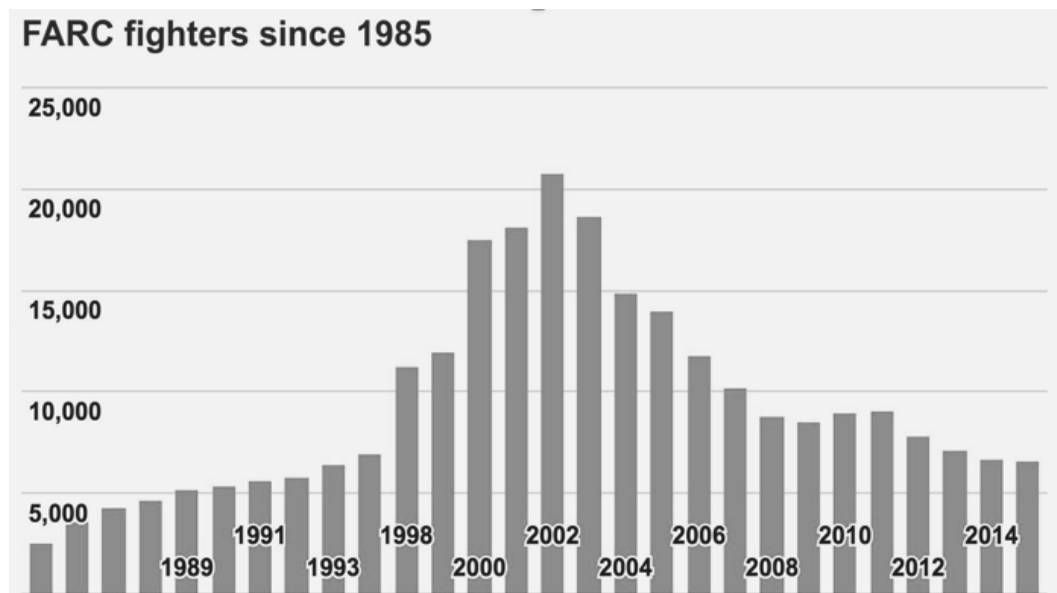
5.1 Aktörer

Aktörskapet skiljer sig inom vissa aspekter mellan förhandlingarna. Den colombianska regeringen och FARC var primäraktörer i de båda fallen. Båda parterna hade dock bytt ledare inför de andra förhandlingarna, då den colombianska regeringen hade erhållit en ny president och FARCs ledare hade dött mellan de två förhandlingarna. I det första fallet var staten politiskt konservativ, medan i det andra fallet var staten politiskt social-liberal. Detta betyder att den colombianska regeringens och FARCs politiska ideologier skiljde sig åt i båda fallen men på olika sätt. Det fanns även skillnader mellan parternas tidigare relationer. Inför de båda förhandlingarna fanns en relativt god relation mellan primärparterna. Skillnaden ligger dock i relationernas långvarighet. I det första fallet hade Pastrana och Marulanda enbart träffats en gång innan förhandlingarna tog fart. I det andra fallet hade president Santos en mer långvarig relation med FARC.

Involveringen av tredje parts aktörer skiljer sig även i de två fallen. Under det första fallet var tio stater involverade, vilket var svårt att koordinera då olika intressen drog förhandlingarna i olika riktningar. I det andra fallet var enbart fyra stater involverade, dessa stater vägde jämnt upp de två primärparternas politiska ideologier. I det första fallet fanns det dels två huvudförhandlare från regeringens sida, och dels två medlarna från FN som agerade vid olika tillfällen eftersom Egeland efterträddes i slutet av förhandlingarna. Dessa medlare hade en mer framträdande roll först i slutet av förhandlingarna. I det andra fallet fanns ingen huvudförhandlare från regeringens sida utan president Santos agerade själv som förhandlare, FARC hade däremot en förhandlingsledare. De tre medlarna hade mer passiva roller än i första fallet, men var bestående under hela processen.

Maktrelationerna mellan de två primärparterna är en aspekt som skiljer sig markant mellan de två fallen. I det första fallet är den militära maktrelationen mer

symmetrisk då FARC:s medlemsantal ökade drastiskt under förhandlingarna. I det andra fallet är den militära maktrelationen mer asymmetrisk då FARC under perioden mellan förhandlingarna haft stora förluster (Figur 2). De politiska maktrelationerna skiljer sig även mellan de två förhandlingarna då FARC erhöll viss politisk makt i det första fallet, men ingen politisk makt i det andra fallet. Kopplat till denna aspekt var primärparternas maktrelation mer symmetrisk i det första fallet och mer asymmetrisk i det andra.

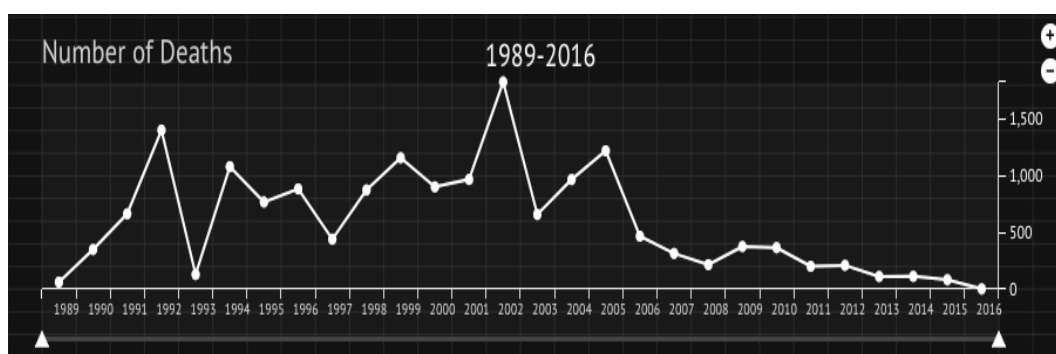

Figur 2: Antalet FARC medlemmars utveckling över tid (Colombia Reports 2016).

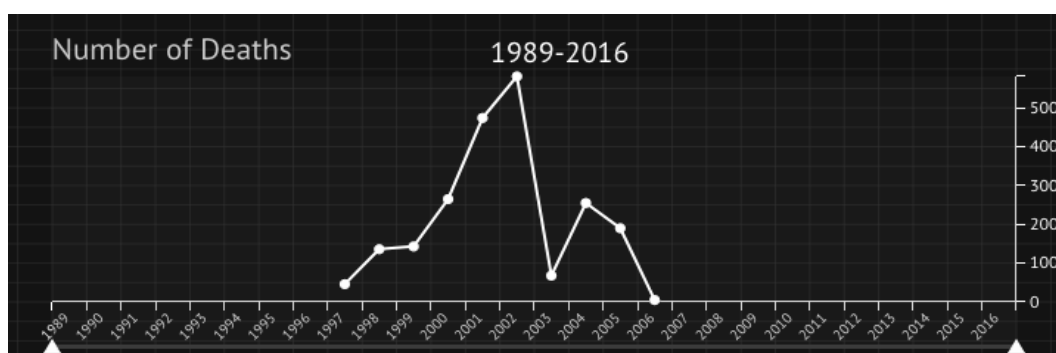
Bercovitch och Jackson nämner Zartman och Rubins analys om maktrelationer i förhandlingar under sin aspekt, aktör. Zartman och Rubin menar att desto mindre skillnad det finns mellan primärparternas maktrelation desto större är chansen för ett lyckat utfall. De säger även att om det finns en skillnad mellan maktrelationerna är chansen stor att den starkare parten går ifrån förhandlingarna och vill lösa konflikten med andra medel exempelvis militära (Bercovitch & Jackson 2009, s. 22; Zartman & Rubin 2000, s. 15-19). Denna analys av maktrelationer passar bra in på första fallet då parterna var mer symmetriska i sin maktrelation inledningsvis, men i ett senare skede ökade den colombianska regeringens militära makt med stödet från USA och därav blev det större skillnad mellan maktrelationerna, vilket kan vara en anledning till att fredsavtalet blev kortvarigt. Det andra fallet är intressant kopplat till Zartmans och Rubins analys då primärparternas maktrelation var mer asymmetriska än i det första fallet, vilket innebär att det andra fall går emot Zartmans och Rubins analys angående asymmetriska maktrelationer. Även om det andra fallet går emot deras vedertagna analys resulterade det ändå i ett mer hållbart fredsavtal.

5.2 Kontext

Kontexten som förhandlingen äger rum inom är av stor vikt då det påverkar både processen och utfallet. En skillnad mellan de två fallen kopplat till den historiska kontexten är AUCs närvaro inför och under de första fredsförhandlingarna. AUCs närvaro gjorde att det fanns våldsamma motsättningar mellan den politiska högern och vänstern. 2003 avrustade AUC och fanns därmed inte under förhandlingarna för det andra fredsavtalet. I samband med AUCs avrustning och president Uribes (2002-2010) framtagning av en regeringspolicy, som skulle minska FARC:s militära makt, minskade antalet döda under konflikten (Figur 3 och 4). Denna skillnad innebar att konfliktintensiteten inte var lika påtaglig i landet när de skulle börja förhandlingarna 2012, vilket gjorde att förutsättningarna blev mer gynnsamma inför den andra fredsförhandlingen.

Figur 3: Antal döda under konflikten mellan den colombianska staten och FARC (UCDP 1 2017).

Figur 4: Antal döda under konflikten mellan AUC och FARC (UCDP 2 2017).

Valet av förhandlingsplatser är relevant i den inhemska- och internationella kontexten. I det första fallet hölls förhandlingarna i Colombia på en plats som FARC valde. Denna plats var en demilitariserad zon som FARC använde för att bland annat bygga upp sin militära förmåga. I det andra fallet valde de att hålla förhandlingarna i Havanna, Kuba. Detta val var positivt för FARC, eftersom Kuba var den stat av de fyra tredje partsstaterna som stod dem närmast politiskt

ideologiskt. Således föll valet av förhandlingsplatser i FARCs favör båda gångerna. I det första fallet fanns det dock möjlighet för FARC att utnyttja förhandlingsplatsen på ett militärt strategiskt sätt, genom att rusta upp sin militära styrka utan regeringens kännedom. I det andra fallet kunde de inte utnyttja förhandlingsplatsen på samma sätt då den inte tillhörde FARCs territorium. Att de valde en plats utanför Colombia som var mer neutral var därmed gynnsamt för förhandlingarna. Valet av förhandlingsplats kan därmed ha bidragit till varför hållbarheten är längre i det andra fredsavtalet än det första, eftersom det hölls på neutral mark och där ingen av parterna kunde utnyttja platsen militärt.

Under fredsförhandlingarna 1998-2002 hade USA en mer aktiv roll då de introducerade 'Plan Colombia'. Involveringen var först defensiv, men i och med 9/11 blev den mer offensiv. Denna förändring bidrog till att våldet ökade (Figur 3), samtidigt som regeringen kunde ta kontroll över flera områden och minska FARCs militära kapacitet. I det andra fallet valde USA istället en mer passiv roll genom att delta och stödja processen. USAs ändrade involvering kan ha haft betydelse för förhandlingarna, eftersom de i andra fallet var mer neutrala och stödjande istället för att inkludera militära medel som de gjorde under det första fallet.

5.3 Process

Förhandlingsprocessen skiljer sig åt i de två fallen. I det första fallet initierades förhandlingarna av tredje part medan i det andra fallet initierades det av primärparterna. Detta gjorde att primärparterna i det andra fallet var mer förberedda inför förhandlingarna och många indikatorer visar på att de hade en starkare vilja att ingå i fredsförhandlingarna. Utgångspunkterna för förhandlingarna skiljde sig även åt. I det första fallet hade man 12 utgångspunkter för förhandlingarna och i det andra hade man bara sex punkter. Vissa utav dessa förhandlingspunkter liknar varandra, men det finns två punkter i det senare fallet som inte var närvarande i det första. Punkterna är bekämpning av illegal narkotikahandel och vapenvila. Narkotikahandeln var i det första fallet en stor anledning till USAs involvering i Colombia under det första fredsavtalet. Detta visar på vikten av att inkludera punkter som är problem mellan primärparterna, som narkotikahandeln, även om det inte berör huvudanledningen av konflikten. Att de inte inkluderade vapenvila som en diskussionspunkt i de första fredsförhandlingarna resulterade i att det var svårt att diskutera de övriga punkterna. Detta visar på att man framförallt bör inkludera en vapenvila i fredsförhandlingarnas agenda för att se till att våldet upphör. Detta är något som Zartman (2009, s. 330-331) betonar, han menar att ordningsföljden i fredsförhandlingar bör vara att först minska våldet för att sedan kunna finna en lösning på grundproblemet. Varken de första eller de andra förhandlingarna följde denna ordningsföljd explicit, men i och med att FARC utlyste ensidiga vapenvilor

samt att vapenvila var en förhandlingspunkt i det andra fallet följdes ändå Zartmans ordningsföljd under de senaste fredsförhandlingarna. Detta kan vara en anledning till att de andra fredsförhandlingarna resulterat i ett mer hållbart fredsavtal. Ytterligare en faktor till varför det senaste fredsförhandlingarna har resulterat i ett mer hållbart fredsavtal kan vara det framträdande genus inslaget som inte fanns med i de första fredsförhandlingarna.

Konfliktprocessen skiljer sig även åt. Under det första fallet ökade konfliktintensiteten konstant under de pågående fredsförhandlingarna. I det andra fallet var konfliktintensiteten till en början konstant för att sedan avta under de två sista åren (Figur 3). En markant skillnad mellan fallen kopplat till krigföringen enligt internationell standard. En internationell vedertagen definition av krig är 1000 döda per år, medan definitionen av konflikt är 25 döda per år (Fjelde 2012, s. 84). Därmed var det under de första fredsförhandlingarna ett inbördeskrig i Colombia mellan staten och FARC då under vissa tidsperioder översteg 1000 döda per år (Figur 3). Under de andra fredsförhandlingarna låg dödsantalet runt 100-300 per år (Figur 3), vilket gör att situationen i Colombia enligt internationell standard inte klassificeras som ett krig utan konflikt. Detta visar på en skillnad i intensiteten av konflikten vid de två fallen, men det visar också på att situationen under de två fredsförhandlingarna definierades på två olika sätt, vilket kan vara en anledning till skillnaden i agerande av tredje part under de två fredsförhandlingarna. Tredje part agerade mer direkt i det första fallet, när det var inbördeskrig i Colombia, och agerade mer passivt i det andra fallet, när det istället var konflikt.

Zartmans definition 'mutually hurting' innebär att ingen av parterna känner att de kan vinna konflikten utan alldeles för stora förluster och att man kan se möjligheten till att lösa konflikten genom alternativa fredliga metoder, exempelvis genom fredsförhandlingar, vilket innebär att tiden är mogen för förhandling. Denna mogna tidpunkt definierar Zartman som 'ripeness'. Han menar att 'ripeness' är nödvändigt för att förhandlingarna ska påbörjas, men att det också är nödvändigt att parterna agerar på ett sätt som gör att de kommer till förhandlingsbordet (Zartman 2009, s. 239). USAs involvering i första fallet gjorde att konflikten blev svårare att lösa och att ett 'mutually hurting' scenario inte längre var möjligt då regeringens militära kapacitet ökade i och med USAs stöd. Under det andra fallet fanns det indikationer som visade på att ett 'mutually hurting' scenario var närvarande, bland annat genom de goda möjligheterna för förhandlingar, och primärparternas agerande på denna möjlighet. Vidare kan FARCs konstanta militära förluster mellan de två förhandlingarna vara en anledning till att de inte kände att konflikten kunde vinnas militärt utan ytterligare alltför stora förluster och var därav mer villiga att förhandla.

6. Diskussion

Fredsförhandlingarna 2012-2016 mellan den colombianska staten och FARC resulterade i ett mer hållbart fredsavtal. Dessa fredsförhandlingar inkluderar flertalet faktorer som skiljer sig från fredsförhandlingarna 1998-2002, som resulterade i ett mindre hållbart fredsavtal. För att uppnå ett mer hållbart fredsavtal kan man utifrån fredsförhandlingarna urskilja flertalet viktiga faktorer att ta hänsyn till. Konfliktintensiteten är en viktig faktor då denna inte får vara för hög när förhandlingarna äger rum. Extrema politiska motsättningar kan vara en faktor som ökar konfliktens intensitet, vilket gör att man bör undvika dessa förhållanden under fredsförhandlingarna. Maktrelationerna är även en viktig faktor. Av dessa två fall kan man urskilja att en förändring i maktsymmetrin under förhandlingens gång kan vara ogynnsamt för fredsförhandlingarnas utfall. Tredje parts militära involvering kan därmed förändra maktsymmetrin och då vara en negativ faktor för förhandlingarna. Vidare måste parterna se en vinning med att lösa konflikten genom förhandling istället för genom militära medel. Parterna måste också ha en tillräckligt stor vilja att genomföra förhandlingarna och därmed se att de har något att vinna med att underteckna ett fredsavtal. Detta för att parterna skall vara villiga att göra uppoffringar, som exempelvis vapenvilor under förhandlingarnas gång, vilket kan leda till mer produktiva förhandlingar och därigenom ett mer hållbart fredsavtal. Ytterligare en faktor som kan vara bidragande till hållbarheten av fredsavtal är att fredsförhandlingarna uppmärksammar konfliktens offer och vill skipa rättvisa till de som drabbats mest, vilket kan göras genom att till exempel introducera ett genusinslag. Alla dessa faktorer kan vara applicerbara om man vill förhandla med en gisslantagande terroristorganisation, som FARC. I ett generaliserande perspektiv måste man dock ta hänsyn till skillnader hos aktörer, i kontexten och i process. Med andra ord, de faktorer som har lett till ett mer hållbart fredsavtal i detta specifika fall behöver nödvändigtvis inte vara applicerbara i andra situationer, men kan vara faktorer som är bra att ta hänsyn till när man förhandlar med gisslantagande terroristorganisationer. Sammanfattningsvis, påverkade konfliktintensiteten, de extrema politiska motsättningarna, maktrelationerna, involveringen av tredje part, primärparternas förhandlingsvilja och inkluderingen av aspekter, som exempelvis vapenvilor och genusinslag, fredsförhandlingarna. Dessa faktorer var viktiga för fredsförhandlingarna i Colombia och kan ha bidragit till att fredsförhandlingarna 2012-2016 resulterade i ett mer hållbart fredsavtal än fredsförhandlingarna 1998-2002.

7. Källförteckning

Acosta, Nelson, 2016. "Colombia, FARC rebels to ask U.N. to monitor any disarmament". *Reuters*. Nyhetsartikel. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.reuters.com/article/us-colombia-rebels/colombia-farc-rebels-to-ask-u-n-to-monitor-any-disarmament-idUSKCN0UX2K0>. Hämtdatum: 2017-12-11.

Angelo, Paul, 2017. "The Colombian peace process: Trial and error". *Survival*, vol. 59, nr. 1, s. 135-148.

Arsenault, Bridget, 2017. "Kidnapped For Six Years: Ingrid Betancourt Speaks At Head Talks in London". *Forbes*. Nyhetsartikel. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.forbes.com/sites/bridgetarsenault/2017/04/19/kidnapped-for-six-years-ingrid-betancourt-speaks-at-head-talks-in-london/#59e61bd8c6a6>. Hämtdatum: 2017-12-18.

Bayer, Anna-Karina, 2013. "Peace Processes in Colombia: International Third-Party Interventions". *Journal of Peace, Conflict & Development*, nr. 20, s. 61-80.

Beittel, June S, 2015. "Peace talks in Colombia". *Congressional Research Service Report: Washington D.C.* [Elektronisk] <https://fas.org/sgp/crs/row/R42982.pdf>. Hämtdatum: 2017-12-11.

Bercovitch, Jacob - Richard Jackson, 2009. *Conflict Resolution in the Twenty-first Century: Principles, Methods and Approaches*. USA: The University of Michigan Press.

Britannica 1, 2017. *Andres Pastrana Arango*. [Elektronisk] <https://www.britannica.com/biography/Andres-Pastrana-Arango>. Hämtdatum: 2017-12-15.

Britannica 2, 2017. *FARC* [Elektronisk] <https://www.britannica.com/topic/FARC>. Hämtdatum: 2017-12-15.

Britannica 3, 2017. *Manuel Marulanda Vélez*. [Elektronisk] <https://www.britannica.com/biography/Manuel-Marulanda-Velez> Hämtdatum: 2017-12-15.

Brodzinsky, Sibylla, 2016. "Plan Colombia's mixed legacy: coca thrives but peace deal may be on horizon". *The Guardian*. Nyhetsartikel. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.theguardian.com/world/2016/feb/03/plan-colombia-cocaine-narcotics-farc-peace-deal>. Hämtdatum: 2017-12-15.

Bustamante-Reyes, Juliana, 2017. "Colombia's path to peace", *New Zealand International Review*, vol. 42 nr. 1, s. 14-17.

Chatham House, 2015. *How the guerrillas were led to the negotiating table - and stayed*. [Elektronisk] <https://www.chathamhouse.org/publication/twt/peace-within-colombia-s-grasp>. Hämtdatum: 2017-12-03.

Colombia Reports, 2016. *Colombia's 2012-2016 peace talks*. [Elektronisk] <https://colombiareports.com/colombia-peace-talks-fact-sheet/>. Hämtdatum: 2017-12-03.

EU = The Council of the European Union, 2017 *COUNCIL DECISION (CFSP) 2017/1426 of 4 August 2017*. [Elektronisk] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D1426&from=EN>. Hämtdatum: 2018-01-05

Fjelde, Hanne, 2012. "Orsaker till krig och väpnade konflikter" i Aggestam, Karin - Kristine Höglund (red.), *Om krig och fred*. Lund: Studentlitteratur AB, s. 83-111.

Forero, Juan, 2002. "Colombian Rebels Hijack a Plane and Kidnap a Senator". *The New York Times*. Nyhetsartikel. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.nytimes.com/2002/02/21/world/colombian-rebels-hijack-a-plane-and-kidnap-a-senator.html>. Hämtdatum: 2017-13-18.

FOR Peace Presence 2017. *International Accompaniment*. [Elektronisk] <https://peacepresence.org/learn-more/accompaniment/>. Hämtdatum: 2017-12-11.

Globalis, 2016. *Colombia*. [Elektronisk] <http://www.globalis.se/Konflikter/Amerika/Colombia>. Hämtdatum: 2017-12-03.

Gomez-Suarez, Andrei - Jonathan Newman, 2013. "Safeguarding Political Guarantees in the Colombian Peace Process: have Santos and FARC learnt the lessons from the past?". *Third World Quarterly*, vol. 34, nr. 5, s. 819-837.

González Posso, Camilo, 2004. "Negotiations with the FARC, 1982-2002" i García-Durán, Mauricio (red.), *Accord, Alternatives to war, Colombia's peace processes*. London: Conciliation Resources, s. 46-51.

Krystalli, Roxanne - Kimberly Theidon, 2016. "Here's how attention to gender affected Colombia's peace process" *The Washington Post*. Nyhetsartikel. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/10/09/heres-how-attention-to-gender-affected-colombias-peace-process/?utm_term=.d650783e16dd. Hämtdatum: 2017-12-13.

Löfgren, Shanna, 2016. "Genusperspektivet offras i Colombias nya fredsavtal". *Mänsklig säkerhet*. Debattartikel. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://manskligsakerhet.se/2016/11/22/genusperspektivet-offras-i-colombias-nya-fredsavtal/>. Hämtdatum: 2017-12-13.

Neumann, Peter R., 2009. *Old & New Terrorism*. Cambridge: Polity Press

Orrenius, Lisa, 2002. *Att bekämpa terrorism, på vems och på vilka villkor?*. Lund: Juridiska fakulteten, Lunds universitet.

Pettersson, Therese - Garoun Engström, 2016. "Fördjupning Colombia". *Säkerhetspolitik*. [Elektronisk] <http://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Colombia/Fordjupning/>. Hämtdatum: 2017-12-03.

Ray, Michael, 2017. "Juan Manuel Santos". *Encyclopaedia Britannica*. [Elektronisk] <https://www.britannica.com/biography/Juan-Manuel-Santos> Hämtdatum: 2017-12-14.

Richani, Nazih, 2004. "Third Parties, War Systems' Inertia and Conflict Termination: The Doomed Peace Process in Colombia, 1998-2002", *Conference Papers - International Studies Association*. Montreal, s. 1-41. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=df6b119a-0c56-41f7-9470-a430c4c822a0%40pdc-v-sessmgr0>. Hämtdatum: 2017-12-13.

Richani, Nazhi, 2012. "Talks in Colombia: The FARC negotiating team and the critical roll of Venezuela". *Nacla: Reporting on the Americas since 1967*. Nyhetsartikel. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://nacla.org/blog/2012/10/2/talks-colombia-farc-negotiating-team-and-critical-role-venezuela>. Hämtdatum: 2017-12-03.

SBS News, 2016. *The tense inside story of Colombia's peace deal*. [Elektronisk] <https://www.sbs.com.au/news/the-tense-inside-story-of-colombia-s-peace-deal>. Hämtdatum: 2017-12-11.

UCDP 1 = Uppsala Conflict Data Program, 2017. [Elektronisk] <http://ucdp.uu.se/#/statebased/623>. Hämtdatum: 2017-12-21.

UCDP 2 = Uppsala Conflict Data Program, 2017. [Elektronisk] <http://ucdp.uu.se/#/nonstate/5196>. Hämtdatum: 2017-12-21.

U.S. Department of State, 2017. *Foreign Terrorist Organisations*. [Elektronisk]
<https://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm> Hämtdatum: 2017-12-16.

Zartman, I. William - Jeffrey, Z. Rubin, 2000. "The Study of Power and the Practise of Negotiation" i Zartman, I. William - Jeffrey, Z. Rubin (red.), *Power and Negotiation*. USA: The university of Michigan Press, s. 3-28.

Zartman, I. William, 2008. *Negotiation and conflict management: Essays on theory and practice*. London: Routledge.

Zartman, I. William, 2009. "Conflict Resolution and Negotiation" i Bercovitch, Jacob - Victor Kremenyuk - I William Zartman (red.), *The SAGE handbook of Conflict Resolution*. London: SAGE Publication Ltd, s. 322-339.